

Hr Tarmo Vahter
Eesti Ekspress

Teie: 01.07.2024

Meie: 22.07.2024 nr 2-1/460-3

Vastus teabenõudele

Esitasite 01.07.2024 Riigikantseleile teabenõude sooviga tutvuda Vabariigi Valitsuse 2014. aasta korralduse materjalidega (eelnou toimik nr 14-0885/01 eelnõude infosüsteemis). Riigikantselei edastas Teie pöördumise Siseministeeriumile kui teabevaldajale vastamiseks. 08.07.2024 selgitasime, et pikendame avaliku teabe seaduse (AvTS) § 19 alusel teabenõude täitmise tähtaega. Käesolevaga esitame vastuse teabenõudes toodule.

I Teabevaldaja kohustused teabenõude täitmisel

- 1.1. AvTS § 3 lg 1 kohaselt on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Sama paragrahvi lg 2 tulenevalt võib nimetatud teabele juurdepääsu piirata seaduses sätestatud korras.
- 1.2. AvTS § 9 lg 2 punktide 1, 6 ja 7 kohaselt on teabevaldaja teabele juurdepääsu võimaldamisel kohustatud tagama juurdepääsu neile dokumentidele, millele teabenõudja juurdepääsu taotleb ja millele teabenõudjal on juurdepääsuõigus, teavitama teabenõudjat dokumentide suhtes kehtivatest juurdepääsupiirangutest ja tagama teabe juurdepääsupiirangutest kinnipidamise. See sisaldab ühtlasi teabevaldaja kohustust teabenõudele vastamisel otsustada, kas tegemist on avalikustamisele kuuluva teabega AvTS tähenduses ning kui tegemist on avalikustamisele kuuluva teabega, siis millises ulatuses on teabevaldajal võimalik teabele juurdepääsu tagada, teabenõuet täita.
- 1.3. Arvestades, et teabevaldaja peab kaitsma tema valduses olevat teavet, tuleb dokumendi juurdepääsupiirangu aegumisel teabevaldajal kontrollida, kas küsitud teave võib avalikustada või esineb jätkuvalt vajadus teabele juurdepääsu piiramiseks, kaitsmaks teavet avalikuks tuleku ja juurdepääsuõiguseta isikule teatavaks saamise eest. St, et ka kehtetu dokumendi sisu võib olla endistviisi selline, mis vajab juurdepääsupiirangut, kuivõrd teave kui selline jääb dokumenti alles ning kaitses ei vaja mitte dokument või muu teabekandja, millel see teave asub, vaid teave ise.
- 1.4. Samuti võib eelkirjeldatud kontrolli käigus tekkida olukord, kus teave, mis on tunnustatud asutusesiseseks kasutamiseks AvTS-i alusel, vastab oma sisult eriseaduses toodud regulatsioonile ning juurdepääsupiirangut tuleb pikendada eriseaduses toodud asjakohase sätte alusel.

II Teabele piirangu kehtestamise põhjendused

- 2.1. 01.07.2024 esitatud teabenõudes olete palunud väljastada Vabariigi Valitsuse korralduse „Äkkrünnaku ja pantvangi võtmise hädaolukordade lahendamise plaanide kehtestamine“ eelnõu materjalid.
- 2.2. Esmalt selgitame, et hädaolukorra lahendamise plaan (edaspidi HOLP) on hädaolukorra lahendamiseks planeeritud tegevusi ja selle lahendamiseks vajalikke ressursse koondav dokument, mille koostab ja kinnitab (hetkel kehtiva seaduse alusel) hädaolukorra lahendamise eest vastutav riigiasutus, sh elutähtsat teenust korraldav asutus, koostöös hädaolukorra lahendamisele kaasatavate asutustega. HOLP sisaldab hädaolukorra lävendeid, mõjusid ühiskonna toimimisele ning tegevusi ja võimeid olukorraks, kui mõni risk, oht või sündmus realiseerub.
- 2.3. Seega sisaldab HOLP tundlikku infot ja on plaan, mida rakendatakse hädaolukorra lahendamisel nii eriolukorra, erakorralise seisukorra, kõrgendatud kaitsevalmiduse ja sõjaseisukorra tingimustes, vastavalt olukorrast tulenevatele piirangutele. Olemuselt on HOLP koostöölepe asutuste ja juriidiliste isikute vahel ning sellest saab välja lugeda kaasatavate asutuste olulisuse (täidetavad ülesanded, varud, infovahetus, kontaktid ja ressursid) ja olukorrad, mil neid on vaja kaasata hädaolukorra lahendamisel.
- 2.4. Arvestades, et HOLP-is kajastatust võib saada infot muuhulgas isik, kes soovib korraldada pahatahtlikke rünnakuid või algatada hübriidkonflikte, võib ka varasemalt Vabariigi Valitsuse korraldusega kehtestatud HOLP (mida on muudetud või mis enam ei kehti) ning selle kehtestamiseks koostatud eelnõu materjal muuta riigi haavatavaks. Seetõttu võib HOLP olla dokumendiks, milles sisalduv teave ei ole oma aktuaalsust kaotanud ka 10 aasta möödudes.
- 2.5. Jätkuva juurdepääsupiirangu põhjendatuse üle otsustab teabevaldaja, kes dokumendile juurdepääsupiirangu kehtestas, hinnates dokumendi juurdepääsupiirangu vajalikkust ning veendudes, et dokument ei ole põhjuseta juurdepääsupiiranguga.
- 2.6. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse (RSVS) § 7 punkti 1 kohaselt on riigikaitse riigisaladus riigikaitse ettevalmistamist, juhtimist ja tegevust käsitlev teave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta Eesti Vabariigi julgeolekut. See teave salastatakse salajasel või madalamal tasemel kuni 50 aastaks. Kõnealuse sätte 01.04.2023 jõustunud muudatusega käsitletakse riigikaitse riigisaladust laiemalt kui üksnes sõjaline riigikaitse. Eelnõu seletuskirja kohaselt *ähvardavad tänases julgeolekukeskkonnas Eestit palju mitmekesisemad ohud kui vaid sõjalised rünnakud. Seega ei pea riigi kaitsmiseks valmistuma mitte ainult Kaitsevägi, vaid kõik riigiasutused ning kogu ühiskond. /.../ Seega ka muudel tegevussuundadel peavad olema õigusaktides ette nähtud võimalused planeerimise, juhtimise ja täpsema tegevuse salastamiseks.*
- 2.7. Lähtudes Vabariigi Valitsuse 20.12.2007 määruse nr 262 „Riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse kord“ § 5 (riigikaitse riigisaladuse alaliigid) lg 1 punktis 22 toodust on riigikaitse ettevalmistamist, juhtimist ja tegevust käsitleva teabe osas riigisaladuseks riigikaitse ühtseks planeerimiseks töödeldav riigikaitseülesannetega täidesaatva riigivõimu asutuse või asutuste tegevusi, võimeid ja vajadusi kajastav koondteave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta riigi julgeolekut, ning punkti 23 kohaselt riigikaitseülesandega täidesaatva riigivõimu asutuse riigikaitseks valmistumist, sealhulgas

tegevusi, võimeid ja vajadusi kajastav teave, välja arvatud teave, mille avalikuks tulek ei kahjusta Eesti Vabariigi julgeolekut.

- 2.8. Arvestades asjaolu, et teabenõudes küsitud materjalid ei ole sisu poolest aktuaalsust kaotanud ning nende avalikuks tulek võib põhjustada kahju riigi julgeoleku tagamisel, käsitleme Vabariigi Valitsuse korralduse „Äkkrünnaku ja pantvangi võtmise hädaolukordade lahendamise plaanide kehtestamine“ eelnõu materjale osaliselt riigisaladusena ülalkirjeldatud alustel.

III Teabe osaline väljastamine

- 3.1. Reeglina seatakse juurdepääsupiirang igale dokumendile eraldi. Kui piiranguga teave on näiteks põhidokumendi lisa(de)s, siis on lihtne märkida piirang üksnes lisa(de)le. Kui piirangu seadmisel ei ole võimalik dokumente niimoodi jagada, siis seatakse piirang tervele dokumendile, kuigi piirangu põhjus võib puudutada vaid väikest osa tervest dokumendist. Kui on võimalik, siis tagatakse juurdepääs üksnes sellele osale küsitud dokumendist/teabest, mida piirang ei puuduta.¹
- 3.2. Eeltoodust lähtuvalt väljastame teabenõude korras Teie poolt soovitud dokumendid ulatuses, millele juurdepääsupiirang ei kohaldu (väljavõtted vastavatest kooskõlastusringile esitatud dokumentidest on lisatud käesolevale vastusele).

IV Avalikku teavet puudutavast regulatsioonist

- 4.1. Justiitsministeerium algatas muuhulgas AvTS regulatsiooniga seonduvalt arutelu analüüsi koostamiseks, mille eesmärk oli teabe kättesaadavuse ja läbipaistvuse suurendamine ning selleks sobivate lahenduste leidmine. Analüüsi tulemusel soovitakse muuta info seal, kus vajalik, avalikkusele paremini kättesaadavaks, kasutades selleks võimalusel uusi tehnoloogiaid. Samuti soovitakse tagada, et kaitseset päriselt vajav teave (nt julgeolekuga seonduv) ka vajaliku kaitse saaks.
- 4.2. Siseministeerium toetab Justiitsministeeriumi algatust ja leiab, et on igati tervitatav kehtiva regulatsiooni korrastamise eesmärgil praktikas tuvastatud kitsaskohad lahendada, et nii avaliku teabe valdajale kui avalikkusele oleks muuhulgas üheselt selge ka näiteks HOLP-ile piirangute kehtestamise vajadus ja ulatus. Arvestades, et osalesite Justiitsministeeriumi kokku kutsutud töörühmas, oli teil võimalik ka vastavat arutelu kulgu jälgida.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarmo Miilits
kantsler

- Lisa:
1. Vabariigi Valitsuse korralduse kooskõlastusringile esitamine;
 2. Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu;
 3. Väljavõtte Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu seletuskirjast.

¹ Andmekaitse Inspeksioon. Avaliku teabe seaduse üldjuhend, kättesaadav arvutivõrgus: https://www.aki.ee/sites/default/files/dokumentid/avaliku_teabe_seaduse_uldjuhend.pdf